

Financieel Crisisplan

Hageestichting
Pensioenfonds

Inleiding.

Het bestuur beschrijft in dit document het financieel crisisplan van Hagee Stichting.

Wat is een financieel crisisplan?

Een financieel crisisplan is een beschrijving van

- een of meer financiële situaties waarin het fonds niet aan de vereisten van het vereist eigen vermogen voldoet en gevaar loopt niet aan de vereisten van het minimaal vereist vermogen te gaan voldoen;
- een of meer risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot situaties die als financiële crisissituatie kunnen worden aangemerkt;
- de maatregelen die het pensioenfonds ter beschikking staan ter bestrijding van situaties als hiervoor beschreven;
- een indicatie van het financiële effect van de inzet van de ter beschikking staande maatregelen;
- de berekening van het niveau van de beleidsdekkingsgraad vanaf welke naar verwachting vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten nodig zijn om te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het vereist eigen vermogen;
- een beschrijving van de wijze waarop bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de belanghebbenden van het pensioenfonds, waarbij wordt opgenomen hoe een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal worden verdeeld en of, en zo ja hoe, deze zal worden gespreid.

Met het opstellen van dit plan geeft het bestuur invulling aan de eis van artikel 145 PW en artikel 29b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds dat de ABTN van het pensioenfonds een financieel crisisplan moet bevatten.

Het crisisplan bestaat uit de volgende elementen.

1. Beschrijving crisissituatie.
2. Beleidsdekkingsgraad waarbij Hagee Stichting zonder aanvullende maatregelen niet meer kan herstellen.
3. Maatregelen die ter beschikking staan.
4. Inzetbaarheid van die maatregelen.
5. Indicatie van het effect op de dekkingsgraad van de maatregelen.
6. Evenwichtige belangenbehartiging.
7. Wijze waarop met belanghebbenden wordt gecommuniceerd..
8. Besluitvormingsproces.
9. Beleid ten aanzien van herstel van toegepaste maatregelen.
10. Een toets van de actualiteit van het crisisplan.

Het bestuur van het pensioenfonds benadrukt dat evenwichtige belangenafweging bij de te nemen crisismaatregelen voorop staat. Hieraan geeft het bestuur invulling door de lasten van de crisismaatregelen zo evenwichtig mogelijk te verdelen over deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Uitgangspunt voor de bepaling van de effectiviteit van een maatregel is de financiële positie eind 2014. De beleidsdekkingsgraad bedraagt naar de stand ultimo 2014 116,7% (nFTK).

De grondslagen voor de technische voorziening (TV) zijn zoals beschreven in de ABTN. Dit geldt ook voor het gevoerde beleid voor premiestelling, beleggingen en toeslagen.

Ieder jaar zal het bestuur het financieel crisisplan toetsen en eventueel aanpassen aan de hand van de dan geldende situatie. Deze toets zal plaatsvinden in het kader van de jaarlijkse update van de ABTN.

Crisisplan van Pensioenfonds Hagee Stichting.

In het navolgende gaat het bestuur in op de genoemde elementen van een crisisplan om zo te komen tot een crisisplan voor Hagee Stichting.

1. Crisissituatie

Om vast te stellen of er sprake is van een crisissituatie onderscheid het bestuur de volgende situaties:

- i. Als Sociale Partners nodig zijn om aanvullende maatregelen te nemen als de beleidsdekkingsgraad een dusdanig niveau heeft bereikt dat herstel zonder deze aanvullende maatregelen niet realiseerbaar is.
- ii. Als de beleidsdekkingsgraad een dusdanig niveau heeft bereikt dat herstel zonder korting van de opgebouwde pensioenaanspraken- en rechten niet realiseerbaar is.
- iii. Als de beleidsdekkingsgraad een niveau bereikt waarbij het fonds zonder aanvullende maatregelen niet meer kan herstellen.

2. Dekkingsgraad

Het vereist eigen vermogen (VEV) van het pensioenfonds bedraagt op basis van de vereisten van het nFTK circa 20%, zodat de vereiste dekkingsgraad gelijk is aan circa 120%. De kritieke dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad waarbij het pensioenfonds naar verwachting nog binnen de looptijd van het herstelplan herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.

3. Maatregelen

Er zijn verschillende maatregelen die het herstel van het bevorderen. Enkele maatregelen kunnen door het bestuur zelfstandig worden genomen, voor andere geldt dat hiervoor overleg met de sociale partners noodzakelijk is.

Het bestuur van Hagee Stichting heeft de volgende sturingsmaatregelen beschikbaar:

- A. Geen of beperkte toeslagverlening (indexatie): Het niet of slechts gedeeltelijk verhogen van pensioenen in verband met gestegen prijzen. Dit instrument is beschreven in de ABTN in hoofdstuk 8.5 "Toeslagbeleid" en wordt ingezet volgens de in dat hoofdstuk beschreven beleidsstaffel.
- B. Het wijzigen van de beleggingsbeleid. In geval van een financiële crisissituatie kan het bestuur het beleggingsbeleid aanpassen. Afhankelijk van de oorzaken van de crisissituatie zal het bestuur passende maatregelen nemen in de portefeuille. Hierbij kan gedacht worden aan afbouw van risico's tot het geheel herzien van de beleggingsportefeuille.
- C. Het verlagen van de pensioenaanspraken en –uitkeringen. Dit instrument kan worden ingezet als alle andere mogelijkheden zijn ingezet om herstel te realiseren. Het korten van uitkeringen is dus een uiterste noodmaatregel en kan alleen ingezet worden om het benodigde herstel tot het MVEV of VEV te bereiken. Voor het moment waarop een korting wordt geëffectueerd wordt aangesloten op de wettelijke kaders en/of aanvullend beleid van DNB.

Het is mogelijk om verschillende kortingspercentages te hanteren voor verschillende groepen. Onderscheid kan gemaakt worden naar pensioensoorten en stakeholders. Het is belangrijk om een goede belangenafweging te maken. Hierin kunnen de al genomen maatregelen en hun effect op herstel worden meegenomen. De korting die het gevolg is van een situatie waar het vermogen langere tijd onder het minimum vereiste vermogen ligt (10.1.1) geldt als onvoorwaardelijk en wordt direct doorgevoerd. Na toepassing van de korting bevindt het vermogen zich weer op het niveau van het MVEV. Opgemerkt wordt dat bij differentiatie van de kortingspercentages de groepen een

verschillend deel van de TV voor hun rekening nemen. Daarbij geldt wel het volgende ten aanzien van de spreiding van de korting.

Voor voorwaardelijke kortingen (10.1.2) geldt dat deze worden gespreid over de hersteltermijn van 10 jaar (op grond van overgangsrecht is in 2015 een termijn van 12 jaar van toepassing en in 2016 een termijn van 11 jaar). Indien het vermogen zich binnen een periode van 10 jaar herstelt tot een niveau waarbij het mogelijk is om in een nieuwe herstelperiode van 10 jaar te voldoen aan de vereisten voor het eigen vermogen kan het bestuur besluiten de korting te niet langer door te voeren.

- D. Verhogen premie. De pensioenregeling voorziet in een premie die kostendekkend is. Indien de feitelijke premie lager is dan de kostendekkende premie en de middelen in het premiedepot ontoereikend zijn wordt de pensioenopbouw zodanig verlaagd dat de feitelijke en kostendekkende premie gelijk zijn. Het premiebeleid kan derhalve niet bijdragen aan een verbetering van de financiële positie maar voorkomt dat de financiering van pensioen voor actieve deelnemers ten koste gaat van de financiële positie.

Maatregelen die in overleg met sociale partners genomen kunnen worden:

- E. Het versoberen van de pensioenregeling zonder premieverlaging. Voor zover de feitelijke premie minder bedraagt dan de kostendekkende premie, geldt het volgende. Sociale partners hebben tot 1 december voorafgaand aan het kalenderjaar waarop de opbouw betrekking heeft, de gelegenheid om tot versoering van de regeling te besluiten. Bij het uitblijven van een tijdig besluit van sociale partners zal het bestuur een keuze maken uit onderstaande mogelijkheden.
- F. Verlaging opbouwpercentage. Het opbouwpercentage voor ouderdomspensioen bedraagt nu 1,875% van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend loon vermindert met de franchise. Verlaging van het opbouwpercentage met behoud van dezelfde premieniveaus zal de herstelkracht van het fonds vergroten.
- G. Verhoging franchise. Het bestuur stelt jaarlijks de franchise vast conform een bestuursbesluit. Verhoging van de franchise, met behoud van dezelfde premieniveaus in absolute bedragen (in euro's dus), zal de herstelkracht van het pensioenfonds vergroten. Als de franchiseverhoging zowel betrekking heeft op de bepaling van de opbouw als op de bepaling van de te ontvangen premie, zal een verhoging van de franchise geen of een verwaarloosbaar effect op de herstelkracht van het pensioenfonds hebben.
- H. Nabestaandenpensioen op risicobasis. Het partnerpensioen is voor 70% van het ouderdomspensioen op opbouwbasis verzekerd. Bij overlijden tijdens de deelneming bedraagt het partnerpensioen 70% van het te behalen ouderdomspensioen. Voor ieder kind bedraagt het wezenpensioen 14% van het opgebouwde of te behalen ouderdomspensioen. Invoering van het nabestaandenpensioen op risicobasis met behoud van de premieniveaus geeft een hogere herstelcapaciteit.
- I. Verhoging van pensioenleeftijd. De standaard pensioeningangsdatum ligt op dit moment op 67 jaar (conform de pensioenregeling die per 1 januari 2015 geldt). Verhoging van de pensioenleeftijd levert een hogere herstelcapaciteit op.

4. Inzetbaarheid van de maatregelen

Ad A: Geen of beperkte toeslagverlening

De toeslagverlening is gebaseerd op de prijsinflatie (CPI). Het verlenen van toeslagen leidt tot een verlaging van de dekkingsgraad. Beperking van de toeslagverlening of het niet toekennen van toeslagen betekent dat de invloed op de dekkingsgraad wordt beperkt of er geheel geen invloed is.

Ad B.: Het wijzigen van het beleggingsbeleid

Het aanpassen van het beleggingsbeleid is een realistische maatregel als dit nodig is. Hierbij speelt illiquiditeit een grote rol bij het aanpassen van het beleggingsbeleid. Tijdens een herstelplan is deze maatregel maar beperkt inzetbaar omdat rekening gehouden moet worden met wet- en regelgeving met betrekking tot het risicoprofiel van de portefeuille.

Ad C: Het verlagen van pensioenen en aanspraken.

Het pensioenfonds kan volgens het pensioenreglement uitkeringen en opbouwde aanspraken alleen verminderen als er sprake is van een beleidsdekkingsgraad onder het MVEV of VEV en het pensioenfonds niet in staat is om hieruit te komen zonder de belangen van actieve deelnemers, inactieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden (hierna belanghebbenden) of de werkgevers onevenredig te schaden. Bovendien moeten de beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet zoals is uitgewerkt in het herstelplan. Als de financiële positie van het pensioenfonds daartoe noopt, is de inzet van deze maatregel realistisch. Het betreft immers het uiterste redmiddel dat het bestuur op dat moment alleen nog maar kan inzetten.

De mate van inzetbaarheid van de maatregelen is hieronder in tabelvorm weergegeven. Het effect van de maatregel is van laag naar hoog weergegeven.

Maatregel	ABTN	Pensioenreglement	Inzet en prioriteit
1. Versoberen regeling			Na instemming sociale partners / 2 ^e prioriteit
2. Verminderen van/geen toeslagen	Hfdst 9.3	Art. 15	Regulier / 1 ^e prioriteit
3. Aanpassen beleggingsbeleid	Hfdstk 9.2		Regulier/ 5e prioriteit
4. Verlagen pensioenen	Hfdstk 10	Art. 14 lid 9	Regulier / 4 ^e prioriteit
5. Verhogen premie	Hfdstk 9.1	Art. 14 lid 1,2	Na instemming sociale partners / 3 ^e prioriteit

Ad D: Verhogen premie

In de CDC regeling is een verhoging van de premie binnen de contractperiode niet mogelijk. In plaats van een verhoging van de premie vindt een aanpassing van het kostenniveau van de regeling plaats. Zie ook bij E.

Ad E: Het versoberen van de pensioenregeling

In de CDC regeling vindt "automatisch" een versobering van de pensioenregeling plaats (door middel van verlaging van het opbouwpercentage) indien de premie niet kostendekkend is. De pensioenopbouw wordt in dat geval aangepast aan de premie. Dit voorkomt dat tekorten toenemen onder invloed van de pensioenopbouw. De verlaging van de opbouw heeft geen effect op reeds opgebouwde aanspraken.

5. Effectiviteit van de maatregelen

Deze paragraaf geeft de financiële effectiviteit aan van de maatregelen die het bestuur voldoende realistisch acht.

1. Verminderen of niet toekennen van toeslagen

In geval van een crisis of kritieke situatie kan het toeslaginstrument worden benut. Het achterwege laten van toeslagverlening heeft in potentie een groot positief effect op de ontwikkeling van de financiële positie. Het besluit tot het niet verlenen van toeslag raakt alle belanghebbenden in hun koopkracht. Onderstaande tabel toont de koopkrachtontwikkeling na 15 jaar bij inflatie percentages.

Inflatie per jaar	0%	1%	2%	3%
Zonder jaarlijkse toeslagverlening				
AOW na 15 jaar (gehuwden)	19.500	22.700	26.300	30.500
Gemiddelde pensioen na 15 jaar	6.000	5.200	4.500	3.900
Totaal pensioeninkomen	25.500	27.700	30.800	34.400
Resterende koopkracht na 15 jaar	100%	94%	89%	86%

Bovenstaande tabel gaat ervan uit dat de AOW wél verhoogd wordt met inflatie.

Onderstaande tabel toont het effect op de beleidsdekkingsgraad in de komende 3 jaren indien de pensioenaanspraken en –rechten van de belanghebbenden worden aangepast volgens de toeslagstaffel in de pensioenregeling met verschillende toeslagpercentages. De startbeleidsdekkingsgraad is gelijk aan de dekkingsgraad primo 2015.

Toeslagverlening	0%	1%	2%	3%
BDG effect na jaar 1	0%	-1,1%	-2,2%	-3,3%
BDG effect na jaar 2	0%	-2,3%	-4,6%	-6,8%
BDG effect na jaar 3	0%	-3,6%	-7,1%	-10,4%

2. Wijzigen van het beleggingsbeleid

Het financiële effect van het aanpassen van het beleggingsbeleid is afhankelijk van de maatregel die wordt genomen en de marktontwikkelingen. Op voorhand is dit niet te kwantificeren.

3. Het verlagen of korten van uitkeringen en opgebouwde pensioenen

Inzet van het korten van uitkeringen en opgebouwde aanspraken is uiteraard zeer effectief voor verbetering van de financiële positie. Het bestuur kan in een situatie dat de beleidsdekkingsgraad niet binnen de wettelijke termijnen herstelt de opgebouwde pensioenaanspraken- en rechten verlagen. Afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (in een crisissituatie is dit veelal lager dan 100%) leidt een korting van bijvoorbeeld 1% tot (iets) meer dan een 1%-punt hogere beleidsdekkingsgraad.

4. Verhogen van de premie

Gezien de uitvoeringsovereenkomst kan de premie 1 keer in de 5 jaar worden aangepast. Daarom is dit in geval van een crisissituatie is dit geen effectief middel om de financiële positie te verbeteren.

5. Versoberen van de pensioenregeling

In onderstaande tabel is een indicatie van het effect van een structurele verlaging van het opbouwpercentage op de financiële positie van het pensioenfonds.

Verlagen van opbouwpercentage (1,875%)	1,775%	1,675%	1,575%	1,475%
BDG effect na jaar 1	0,1%	0,2%	0,3%	0,4%
BDG effect na jaar 2	0,3%	0,6%	0,8%	1,1%
BDG effect na jaar 3	0,4%	0,9%	1,3%	1,8%

Bovenstaande tabel geeft aan wat het effect is op de dekkingsgraad in de komende 3 jaren indien het opbouwpercentage wordt verlaagd.

Evenwichtige belangenafweging

Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden worden beïnvloed door de specifieke crisismaatregelen:

Maatregel	Actieve deelnemer	Gewezen deelnemer	Pensioengerechtigde	Werkgever
Aanpassen beleggingsbeleid	X	X	X	
Toeslagen	X	X	X	
Versoberen regeling (lager opb.%)	X			X
Korten	X	X	X	

Toelichting:

Actieve deelnemers worden geraakt door versobering van de regeling. Verlaging van het opbouwpercentage om te voldoen aan de wettelijke eisen voor kostendekkendheid als de premie niet verhoogd kan worden, is noodzakelijk. Niveaus hoger dan deze drempel, zijn daadwerkelijke extra bijdragen aan herstel. Wijzigingen in de toezegging zullen gewezen deelnemers en gepensioneerden niet raken, omdat deze stakeholders geen pensioen meer opbouwen. Zij worden getroffen doordat toeslagen beperkt of niet worden toegekend.

Het afstempelen van uitkeringen en opgebouwde aanspraken raakt naast de actieve deelnemers ook de gewezen deelnemers en de gepensioneerden. Gepensioneerden krijgen meteen een lagere uitkering. Deelnemers zullen in de toekomst een lagere uitkering tegemoet kunnen zien.

Als het nodig is om te korten, dan kan het bestuur eventueel besluiten om gedifferentieerd te korten. Dit zal het bestuur alleen doen als er aanleiding toe is. Het bestuur zal de belangen van alle stakeholders dan evenwichtig afwegen.

6. Evenwichtige belangenbehartiging

Bij de belangenafweging wordt bij elke maatregel ingegaan op de volgende punten: effectiviteit, proportionaliteit, solidariteit en continuïteit, waaronder wordt verstaan:

- Effectiviteit: wat is het effect op de beleidsdekkingsgraad?
- Proportionaliteit: weegt het effect op tegen de impact op de verschillende doelgroepen?
- Solidariteit: zijn de bijdragen van de verschillende belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- Continuïteit: zijn de maatregelen verstandig met het oog op voorzienbare toekomstige ontwikkelingen?

Dit wordt gedaan per belanghebbende (werkgevers, deelnemers (actieven), gewezen deelnemers (slapers) en pensioengerechtigden).

In onderstaande scoringstabellen worden de genoemde noodmaatregelen en de kortingsmaatregel uitgewerkt.

Toelichting scores

Met een “-/-” wordt aangegeven dat de maatregel voor de betreffende belanghebbende niet het beoogde gevolg heeft, een “=” dat dit neutraal is en een “+” dat de betreffende maatregel een positief gevolg heeft.

Versoberen pensioenregeling	Effectiviteit	Proportionaliteit	Solidariteit	Continuïteit
Actieve deelnemer	+	-/-	-/-	+
Gewezen deelnemer	=	=	+	=
Pensioengerechtigde	=	=	+	=
Werkgever	=	=	=	=

Het versoberen van de pensioenregeling (het versoberen van de pensioenopbouw voor actieven) leidt ertoe dat de actieven het meest worden geraakt. Er is derhalve sprake van dat de werknemers zwaardere lasten dragen ten opzichte van de andere belanghebbenden. Het versoberen van de pensioenregeling is voor dit pensioenfonds effectief omdat circa 40% van de deelnemers actieve deelnemers zijn.

Aanpassen beleggingsbeleid	Effectiviteit	Proportionaliteit	Solidariteit	Continuïteit
Actieve deelnemer	+	-/-	-/-	+
Gewezen deelnemer	+	-/-	-/-	+
Pensioengerechtigde	+	-/-	-/-	+
Werkgever	=	=	=	=

Aanpassingen in het beleggingsbeleid zullen zorgen voor een herverdeling tussen beleggingsvormen. De verdeling zal volgen uit een ALM-studie. Het nieuwe beleggingsbeleid heeft als doel om de continuïteit te waarborgen van het pensioenfonds. Door verdeling in de portefeuille zal er verschuiving in solidariteit zijn. Actieve jonge deelnemers kunnen namelijk meer risico lopen dan oudere deelnemers.

Verlagen toeslagen	Effectiviteit	Proportionaliteit	Solidariteit	Continuïteit
Actieve deelnemer	+	+	+	+
Gewezen deelnemer	+	+	+	+
Pensioengerechtigde	+	+	+	+
Werkgever	=	=	=	=

Bij het (gedeeltelijk) niet verlenen van toeslagen wordt geen onderscheid gemaakt tussen actieven en inactieven. In een crisissituatie worden, gezien de kritische ondergrens die zich onder x% bevindt, geen toeslagen verleend. Ten opzichte van een volledige toeslag ‘bespaart’ het pensioenfonds ten gunste van de beleidsdekkingsgraad.

Korten pensioen	Effectiviteit	Proportionaliteit	Solidariteit	Continuïteit
Actieve deelnemer	+	+	+	+
Gewezen deelnemer	+	+	+	+
Pensioengerechtigde	+	+	+	+

Werkgever + + + +

Een eventuele korting op de pensioenaanspraken en pensioenrechten vindt in principe voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden op gelijke wijze plaats.

Het bestuur is van mening dat bovenstaande maatregelen in samenhang bezien in voldoende mate evenwichtig zijn gezien de belangen van de verschillende belanghebbenden.

7. Communicatie met belanghebbenden

Het bestuur informeert de deelnemers, werkgevers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden over het financieel crisisplan. De deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden worden geïnformeerd via de website en de nieuwsbrief. Gewezen deelnemers worden enkel via de website geïnformeerd.

Aanpassingen in het beleggingsbeleid worden via de website gecommuniceerd. Het verhogen versoberen van de regeling wordt actief en schriftelijk gecommuniceerd naar de werkgevers en deelnemers. Als er gekort moet worden, communiceert het bestuur actief en schriftelijk conform de opgestelde regelgeving met alle doelgroepen.

Het bestuur vindt het belangrijk dat de verschillende doelgroepen de gevolgen van de maatregelen begrijpen en inzien. Er wordt structureel aandacht besteed aan de financiële aspecten in de (bestaande) schriftelijke en/of digitale uitingen. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt er extra communicatie ingezet om de boodschap zo goed mogelijk te doen overkomen.

In geval van korten is onderstaande communicatie verplicht:

- Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden moeten schriftelijk over het besluit tot korten worden geïnformeerd (art. 134 Pensioenwet).
- Er moet gecommuniceerd worden uiterlijk één maand vóór de inwerkingtreding (art. 134 Pensioenwet).

Indien sprake is van korten is het beleid dat het pensioenfonds:

- De deelnemers al informeert bij de verwachting dat er gekort moet worden (ook al is dit wettelijk niet vereist).
- Duidelijk en begrijpelijk communiceert om verwarring te voorkomen.
- Helder is over de consequenties voor verschillende groepen.

De in de Pensioenwet opgenomen uitgangspunten duidelijkheid, begrijpelijkheid en tijdigheid vormen de basis voor de communicatie die voortvloeit uit dit financieel crisisplan. In onderstaande tabel staat weergegeven hoe het pensioenfonds zal communiceren over het financieel crisisplan en in de verschillende fases van een crisis.

Communicatiefase	Moment van communiceren	Hoofdboodschap	Doelgroep	Kanalen/ middelen
			We richten ons alleen op de directe doelgroepen van het fonds	Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande communicatie-uitingen.
Fase 1: Communicatie over het financieel crisisplan	Als het plan gepubliceerd is.	Het pensioenfonds heeft een financieel crisisplan. Daarin vindt u de spelregels die	(Gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers.	Website, afhankelijk van de insteek: nieuwsbrief

Communicatiefase	Moment van communiceren	Hoofdboodschap	Doelgroep	Kanalen/ middelen
		het fonds hanteert als er een crisis is. U vindt het plan op onze website.		deelnemers en/of werkgevers.
Fase 2: Aanvang crisissituatie	Zodra de crisis effect heeft op pensioenen (voldoende inzicht) (aansluiten bij communicatie pensioenwereld)	Er is een financiële crisis. Deze is van invloed op uw pensioen. Het bestuur van het pensioenfonds overlegt (met Sociale Partners) over mogelijke maatregelen.	Deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers.	Website, nieuwsbrief deelnemers en/of werkgevers.
Fase 3: Bestuursbesluit(en) over maatregelen	Na bestuursvergadering	Er is een financiële crisis. Daarom heeft het bestuur de volgende maatregelen moeten nemen. Dit betekent het voor uw pensioen.	Doelgroepen die geraakt worden door de maatregelen.	Brief, website, nieuwsbrief deelnemers en/of werkgevers.
Fase 4: Ongedaan maken van maatregelen	Na bestuursvergadering	Het gaat beter met de pensioenen. Daarom kunnen we genomen maatregelen ongedaan maken. Dit betekent het voor uw pensioen.	Doelgroepen die geraakt worden door de maatregelen.	Afhankelijk van de maatregel een brief. In ieder geval website en nieuwsbrief deelnemers en/of werkgevers.

8. Besluitvormingsproces

Het dagelijks beleid van het fonds wordt beoordeeld door het dagelijks bestuur. Het DB verkeert in de positie om te beoordelen of er sprake is van een crisis. Indien noodzakelijk zal het dagelijks bestuur een (extra) bestuursvergadering organiseren om besluiten over aanvullende maatregelen te nemen.

Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen zoals vastgelegd in de statuten van het fonds.

Besluiten over de hoogte van de pensioenaanspraken- en rechten worden in het najaar genomen. Indien gedurende de loop van het jaar de dekkingsgraad daalt tot onder de kritische dekkingsgraad worden de oorzaken en gevolgen geanalyseerd, aan de hand waarvan besluitvorming door het bestuur plaatsvindt.

In onderstaande tabel wordt voor de overige maatregelen aangegeven wat het besluitvormingsproces is in geval van een crisis:

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Aanpassen beleggingsbeleid	Beleggingsadviseur, bestuur	Beoordelen van situatie en eventueel treffen van maatregelen om risico's te mitigeren.	Eén-zes maanden
Versoberen pensioenregeling	Sociale partners/ bestuur	Versoberen pensioenopbouw door sociale partners, aanpassen regeling door bestuur conform statuten.	Eén-drie maanden
Verminderen/ geen toeslagen	Bestuur	Besluit bestuur conform ABTN	Twee weken- één maand
Korting op opgebouwde pensioen(uitkering)en	Bestuur	Besluit bestuur conform statuten.	Eén maand

9. Beleid ten aanzien van herstel van toegepaste maatregelen

Het pensioenfonds heeft alleen beleid ten aanzien van een eventueel herstel van gekorte pensioenaanspraken- en rechten en herstel van gemiste toeslagen.

Er vindt geen herstel van gekorte pensioenaanspraken en –rechten plaats.

Het herstellen van gemiste toeslagen is slechts mogelijk als de beleidsdekkingsgraad zich boven de wettelijke bovengrens bevindt en zal te allen tijde gebeuren in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving.

Het hierboven omschreven beleid kan te allen tijde door het bestuur voor alle deelnemers en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden aangepast.

10. Toets van het crisisplan

Dit crisisplan is onderdeel van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). De ABTN wordt jaarlijks beoordeeld en zonodig aangepast.

De ABTN is laatstelijk vastgesteld op 13 april 2016.